

DOI 10.51558/2490-3647.2024.9.1.1119

UDK 343.6

Primljeno: 27. 02. 2024.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Mirjana Kondor-Langer

POJEDINA OBILJEŽJA POČINITELJA NASILNIH KAZNENIH DJELA S OBZIROM NA SPOL POČINITELJA¹

S obzirom na činjenicu da je u današnjem svijetu sve više različitih oblika nasilja ovaj rad se bavi pojedinim obilježjima počinitelja nasilnih kaznenih djela. Rezultati prikazani u radu dio su znanstveno-istraživačkog projekta Hrvatski monitor nasilja: Istraživanje pojavnih oblika, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava. Za uzorak istraživanja korišteni su sekundarni izvori podataka, odnosno prikupljeni pravomoćni sudski spisi nasilnih kaznenih djela počinjenih na području Republike Hrvatske. Cilj provedenog istraživanja je stjecanje uvida u pojedina obilježja počinitelja nasilnih delikata odnosno stjecanje uvida u odnos počinitelja i žrtve, počiniteljev bračni status u vrijeme počinjenja djela, počiniteljevo roditeljstvo, invaliditet počinitelja, rizičnost zbog pripadnosti pojedinoj skupini, počiniteljeva mjesečna primanja, počiniteljev stupanj obrazovanja i počiniteljevo zaposlenje u vrijeme počinjenja djela. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim obilježjima s obzirom na spol počinitelja. S praktičnog aspekta ovaj rad daje povratnu informaciju stručnjacima raznih struka koji se bave problematikom nasilja, a s obzirom na činjenicu da su analizirani podaci pokazali kako je kod počinitelja oba spola relativno najviše počinitelja koji su završili neku strukovnu srednju školu u trajanju do tri godine (muški spol – 65%; ženski spol – 54,4%) ovi podaci su izuzetno važni za stručnjake u obrazovnom sustavu u smislu prevencije budućih nasilnih djela kroz dodatne edukacije učenika o štetnosti i posljedicama nasilja.

Ključne riječi: nasilje; obilježja počinitelja; spol počinitelja

---

¹ Istraživanje je provedeno u okviru Uspostavnog-istraživačkog projekta „Hrvatski monitor nasilja: Istraživanje pojavnih oblika”, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava (CroViMo), koji je financirala Hrvatska zaklada za znanost (UIP-2017-05-8876). Službena stranica projekta: www.violence-lab.eu.

1. UVOD

Medu mnogobrojnim definicijama nasilničkoga kriminaliteta i nasilničkog ponašanja kao oblika kažnjivog ponašanja treba izdvojiti kao najpotpunije one koje ističu sljedeće karakteristike takvog ponašanja: fizičku agresivnost prema određenoj osobi, tj. primjenu fizičke sile prema fizičkom integritetu drugoga, napad koji stvara tjelesnu ozljedu ili ugrožava život ili tijelo, teža zlostavljanja fizičke prirode. Nasilje može biti i psihička prinuda, teže psihičko maltretiranje, izazivanje trajnijeg, jačeg osjećaja osobne nesigurnosti, uznemirenosti (Skorupan 2001: 111).

Bačić (1979, prema Skorupan 2001) ističe kako ono može biti i nasilje prema stvarima izvedeno tako da te postupke pojedinac osjeća osobno kao prinudu, kao zlo. Nasilje prema stvarima se ispoljava kao agresija na njihovu fizičku supstancu, kao vandalizam, uništavanje radi uništavanja, kao nasilje iz bijesa ili želje za nasiljem. Nasilje u pravilu obuhvaća više postupaka, više djelatnosti, a može se sastojati i samo u jednom činu. Brutalnost i okrutnost nisu nužno sastavni dio nasilja, kao što nasilje ne mora obavezno obuhvatiti i tjelesno ozljeđivanje.

Proučavanjem literature može se uočiti da se u pojmovnim određenjima barata s dva termina: agresija i nasilje. Iako u svakodnevnom govoru ne postoji stroga razlika između tih pojmova, za kriminologe je ona vrlo bitna (Gerarrd, Gregoire, prema Cajner 1995). Uspoređujući i objašnjavajući agresivnost i nasilje (Buy-Tendijk, Holfnagels i Van Bengen 1972, prema Cajner 1995) tvrde da je bolje govoriti o agresivnom nego li o nasilničkom kriminalitetu jer je agresivnost potencijalna snaga ponašanja, a nasilje samo oblik ponašanja. Naime, ističu da iako su nasilje i agresija dva povezana pojma, oni se uvijek ne poklapaju potpuno. Merle i Vitu (1982, prema Cajner 1995) valjano i argumentirano naglašavaju da se agresivnost ne uključuje automatski u red zabranjenih ponašanja, sve dok se ona ne pretvori u agresiju, a to znači prijelaz od potencijala na njegovo oživotvorenje.

Mnogobrojni autori su se bavili pojedinim obilježjima nasilnih kaznenih djela, obilježjima žrtava i počinitelja (Belfarge & Rying 2004; Diem & Pizarro 2010; Archer 2000; Gillespie, Hearn & Silverman 1998; Fox & Zawitz 2006; Roberts 2009; Belfarge & Rying 2004; Paulozzi, Saltzman, Thompson & Holmgreen 2001; Kovčo 1996; Dundović 2005; Singer 2005). U tom kontekstu neka istraživanja fokusirala su se na kompleksne odnose među članovima obitelji i intimnih partnera, njihova obilježja, karakteristike okoline te socio-ekonomske uvjete. Tako su Diem i Pizarro (2010) utvrdili da je socio-ekonomski status počinitelja, ali i žrtava kaznenih djela, jedan je od važnih čimbenika koji utječe na broj ubojstava u obitelji. Roberts (2009)

navodi da su ubojstva najčešće zločini muškaraca, a Pavliček, Milivojević Antoliš i Matijević (2012) su u svojem istraživanju pronašli da su muškarci počinili 81,7% ubojstava i pokušaja ubojstava članova obitelji, a žene 18,3% takvih kaznenih djela. Nadalje autori su u analiziranom uzorku pronašli da je nezaposlenost izraženija među počiniteljicama (51,2%), dok i među muškarcima počiniteljima zauzima visokih 40,6%. U vrijeme počinjenja kaznenog djela 42,7% muškaraca počinitelja i 48,8% počiniteljica bilo je u braku. Tako je pronađeno da su kaznena djela na štetu srodnika u 49,4% slučajeva činili neoženjeni muškarci, a u 26,5% slučajeva muškarci koji su u braku. Karakteristično je također da je 93% počiniteljica imalo u trenutku počinjenja kaznenog djela djecu, dok je djecu imalo 64,6% muških počinitelja. Najveći broj počinitelja oba roda ima srednjoškolsko obrazovanje (52,8% počinitelja). Autori Kovačić, Petrović, Peraica, Barić i Kozarić-Kovačić (2023) pronašli su da su bračni partneri, bivši bračni partneri ili izvanbračni partneri značajno češće bili počinitelji obiteljskog nasilja u mlađoj dobnoj skupini. Rusac (2009) je u svojem istraživanju pronašla da od 253 ispitanika koji su iskazali srodstvo s počiniteljem nasilja, njih najviše iskazalo da je počinitelj bio suprug (30) i sin (23,7%). Autori Bulat i Ajduković (2012) bavili su se vršnjačkim nasiljem te su pronašli da svaki tjedan 37,8% učenika doživljava barem jedan oblik vršnjačkog nasilja i da se počinitelji nasilja ističu najrjeđim prosocijalnim ponašanjem. Seksualno nasilje istraživali su Mužinić i suradnici (2010), a u istraživanju provedenom na 99 muškaraca počinitelja kaznenih djela na štetu maloljetnih (61%) i punoljetnih žrtava (39%) pronašli su da u odnosu na stav prema kaznenom djelu njih 63% negira djelo u potpunosti, 16% umanjuje krivnju, a 5% racionalizira. Većina počinitelja bila je u dobi od 30 do 49 godina, sa završenom osnovnom (61%) i srednjom školom (32%), u braku (51%), a 52% je već ranije bilo osuđivano, od čega 39% za seksualne delikte.

Rezultati prikazani u ovom članku dio su znanstveno-istraživačkog projekta Hrvatski monitor nasilja: Istraživanje pojavnih oblika, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava (DOK-2018-01-6494), koji je započeo 1. studenog 2018. godine, a financiran je od strane Hrvatske zaklade za znanost. Glavni cilj projekta je empirijski i normativno snimiti te analizirati fenomenologiju, etiologiju i procesuiranje delinkventnog nasilja u Hrvatskoj, pri čemu je naglasak na posebno ranjivim skupinama žrtava sa svojim vrlo specifičnim i različitim potrebama zaštite od nasilja.

Za potrebe istraživanja nasilje je podijeljeno u nekoliko kategorija i to: ostalo nasilje u privatnom okruženju, ostalo nasilje u javnom okruženju, „Bar“ nasilje, nasilje u sklopu krađe, nasilje u sklopu raskida ljubavne veze, nasilje u susjedstvu,

nasilje u sklopu posla, čedomorstvo, nasilje unutar institucije, nasilje povezano s diskriminacijom, nasilje povezano s nasljedstvom, huliganizam, nasilje povezano s iznudom, krvni delikti, nasilje povezano s podstanarstvom, nasilje protiv policije/zaštitara, nasilje počinjeno od strane policije/zaštitara, nasilje povezano s prostitucijom, nasilje povezano s preprodajom droge, profesionalna ubojstva i obiteljsko nasilje. Kaznena djela koja su za potrebe projekta obuhvaćena definicijom nasilnih kaznenih djela taksativno su navedena u priručniku *Criminological Violence Research* (Getoš Kalac, Bezić 2019).

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Cilj istraživanja

Cilj provedenog istraživanja je stjecanje uvida u pojedina obilježja počinitelja nasilnih delikata odnosno stjecanje uvida u odnos počinitelja i žrtve, počiniteljev bračni status u vrijeme počinjenja djela, počiniteljevo roditeljstvo, invaliditet počinitelja, rizičnost zbog pripadnosti pojedinoj skupini, počiniteljeva mjesečna primanja, počiniteljev stupanj obrazovanja i počiniteljevo zaposlenje u vrijeme počinjenja djela. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim obilježjima s obzirom na spol počinitelja.

2.2. Uzorak istraživanja

Za uzorak istraživanja korišteni su sekundarni izvori podataka i to pravomoćno okončani kazneni predmeti s elementima nasilja u kojima je pravomoćnost nastupila u periodu od 2017. do 2021. godine. Kazneni predmeti prikupljeni su na 4 županijska i 4 općinska suda u Hrvatskoj (Županijski sud i Općinski sud u Zagrebu, Županijski i Općinski sud u Splitu, Županijski i Općinski sud u Osijeku te Županijski i Općinski sud u Rijeci) ovisno o stvarnoj sudskoj nadležnosti za pojedina kaznena djela. Tijekom istraživanja ukupno je analizirano 1117 kaznenih predmeta, a uzorak istraživanja obuhvatio je 909 počinitelja.

2.3. Instrument

Podaci potrebni za realizaciju ovog istraživanja prikupljeni su pomoću u tu svrhu posebno sastavljenoga anketnog upitnika. Anketni upitnik je sadržavao varijable koje

su podijeljene u tri cjeline i to varijable koje se odnose na događaj, počinitelja i žrtvu. Za potrebe istraživanja korištena je skupina varijabli vezana za počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja i to varijable koje definiraju odnos počinitelja i žrtve, počiniteljev bračni status u vrijeme počinjenja djela, počiniteljevo roditeljstvo, invaliditet počinitelja, rizičnost zbog pripadnosti pojedinoj skupini, počiniteljeva mjesečna primanja, počiniteljev stupanj obrazovanja i počiniteljevo zaposlenje u vrijeme počinjenja djela. Uz ovih osam varijabli korištena je i varijabla spola počinitelja. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim obilježjima s obzirom na spol počinitelja. Ove varijable su izabrane u svrhu stjecanja uvida u pojedina obilježja počinitelja kaznenih djela nasilja te utvrđivanja postojanja razlika u navedenim obilježjima s obzirom na počiniteljev spol.

2.4. Način provođenja istraživanja

Za provođenje istraživanja dobivena je suglasnost Etičkog povjerenstva formalnog nositelja projekta Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a u smislu generalnih etičkih principa u znanstvenim istraživanjima poštovana je anonimnost počinitelja i žrtava tako da identifikacijski podaci nisu unošeni u anketne upitnike. U Zagrebu je istraživanje provedeno 2021./2022. godinu, a u Splitu, Rijeci i Osijeku 2022./2023. godinu.

2.5. Način obrade podataka

Nakon dovršenog prikupljanja podataka podaci iz anketnih upitnika uneseni su u bazu podataka u statističkom računalnom programu SPSS, a nakon dovršenog unosa podataka obavljena je logička kontrola. Za potrebe definiranih ciljeva istraživanja korištena je deskriptivna statistika, a za utvrđivanje statistički značajnih razlika u analiziranim obilježjima korišten je Hi-kvadrat test (razina značajnosti - $p < 0,05$).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Ako se analiziraju podaci vezani za odnos žrtve i počinitelja vidljivo je kako od ukupnog broja počinitelja nasilnih kaznenih djela ($N=901$) daleko najveći broj njih je bio muškog spola s relativnim udjelom u ukupnom broju počinitelja od 93,7%. Ako se detaljnije analiziraju podaci po spolu počinitelja vidljivo je da je najveći broj počinitelja muškog spola koji su počinili nasilni delikt sa žrtvom bio u nekom obliku

romantične veze (35,7%). Potom po relativnom udjelu u ukupnom broju počinitelja muškog spola slijede počinitelji koji se sa svojom žrtvom nisu poznavali (17,3%), te počinitelji muškog spola koje je sa žrtvom vezalo poznanstvo (9,4%). Nakon njih po relativnom udjelu slijede počinitelji muškog spola koji su kaznena djela nasilja činili na štetu svoje djece (7,9%), zatim počinitelji koji su sa žrtvom ranije bili u romantičnim odnosima (7,7%) te muška djeca koja su činila kaznena djela nasilja na štetu roditelja (7,0 %). Kod počiniteljica kaznenih djela nasilja, kojih je izuzetno malo u odnosu na muški spol, vidljivo je kako su najveći broj kaznena djela nasilja činile na štetu djece (36,8%), poznanika (21,1%) i romantičnih partnera (15,8%). Varijabla koja definira žrtvin i počiniteljev odnosu u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tablica 1. Odnos počinitelja i žrtve u odnosu na spol počinitelja

Počinitelj je žrtvi		Spol počinitelja		ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Stranac	aps.	146	5	151	102,85	,000
	%	17,3%	8,8%	16,8%		
Poznanik	aps.	79	12	91		
	%	9,4%	21,1%	10,1%		
Prijatelj	aps.	25	1	26		
	%	3,0%	1,8%	2,9%		
Susjed	aps.	16	0	16		
	%	1,9%	0,0%	1,8%		
Šef	aps.	5	0	5		
	%	,6%	0,0%	,6%		
Zaposlenik	aps.	1	0	1		
	%	,1%	0,0%	,1%		
Mušterija	aps.	2	0	2		
	%	,2%	0,0%	,2%		
Pružatelj usluge	aps.	6	0	6		
	%	,7%	0,0%	,7%		
Daljnja rodbina (bračne veze, treće koljeno rodbine)	aps.	17	0	17		
	%	2,0%	0,0%	1,9%		
Bliža rodbina (baka/djed, tetak/tetka)	aps.	13	0	13		
	%	1,5%	0,0%	1,4%		
Brat/sestra	aps.	27	2	29		
	%	3,2%	3,5%	3,2%		
Roditelj	aps.	67	21	88		
	%	7,9%	36,8%	9,8%		
Dijete	aps.	59	4	63		
	%	7,0%	7,0%	7,0%		
Romantični partner	aps.	301	9	310		
	%	35,7%	15,8%	34,4%		
Bivši romantični partner	aps.	65	0	65		
	%	7,7%	0,0%	7,2%		
Romantični partner u procesu prekida/rastave	aps.	14	0	14		
	%	1,7%	0,0%	1,6%		
Vlasnik	aps.	1	3	4		
	%	,1%	5,3%	,4%		
Ukupno	aps.	844	57	901		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

U ukupnom broju počinitelja varijabla koja definira bračni status počinitelja u vrijeme počinjenja kaznenog djela u odnosu na spol (N=894) pokazala je kako je relativno najveći broj počinitelja bio u bračnoj zajednici (33,7%). Nakon njih slijede počinitelji koji su u vrijeme počinjenja djela bili samci (29,9%) te oni koji su bili u izvanbračnoj zajednici (15,9%) odnosno oni koji su bili rastavljeni (10,5%). Najmanji broj počinitelja je u vrijeme počinjenja djela bio udovac/ica. Slični rezultati pronalaze se i u podacima kod pojedinog spola. Tako je i kod počinitelja muškog spola i kod počiniteljica relativno najviše njih u vrijeme počinjenja djela bilo u bračnoj zajednici (muški spol – 33,8%; ženski spol – 30,9%). Nakon njih, kod počinitelja muškog spola slijede počinitelji koji su u vrijeme počinjenja djela bili samci (30,9%), a potom počinitelji koji su bili u izvanbračnoj zajednici (15,6%). Za razliku od počinitelja muškog spola kod počiniteljica rezultati istraživanja su pokazali kako poslije počiniteljica koje su bile u bračnoj zajednici relativno najviše i jednako ima onih koje su bile u izvanbračnoj zajednici odnosno rastavljene s relativnim udjelima od po 20%. Nakon njih slijedi relativni udio počiniteljica koje su u vrijeme počinjenja djela bile samci (14,5%). Za razliku od počinitelja muškog spola niti jedna počiniteljica u vrijeme počinjenja djela nije bila u procesu rastave. Varijabla koja definira bračni status počinitelja u vrijeme počinjenja djela u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tablica 2. Bračni status počinitelja u vrijeme počinjenja kaznenog djela u odnosu na spol počinitelja

Bračni status počinitelja za vrijeme počinjenja kaznenog djela		Spol počinitelja		ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Samac	aps.	259	8	267	26,232	,000
	%	30,9%	14,5%	29,9%		
U vezi	aps.	34	3	37		
	%	4,1%	5,5%	4,1%		
Bračna zajednica	aps.	284	17	301		
	%	33,8%	30,9%	33,7%		
Izvanbračna zajednica	aps.	131	11	142		
	%	15,6%	20,0%	15,9%		
Rastavljen	aps.	83	11	94		
	%	9,9%	20,0%	10,5%		
U procesu rastave	aps.	34	0	34		
	%	4,1%	0,0%	3,8%		
Udovac/ica	aps.	14	5	19		
	%	1,7%	9,1%	2,1%		
Ukupno	aps.	839	55	894		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

U Tablici 3. počiniteljevo roditeljstvo stavljeno je u odnos sa spolom počinitelja. Iz dobivenih podataka vidljivo je kako od ukupnog broja počinitelja (N=895) relativno najveći broj njih nije bio roditelj (37%). Nakon počinitelja kaznenih djela nasilja koji nisu imali djece slijede oni koju su imali dvoje djece s relativnim udjelom od 26,6% te oni koji su imali jedno dijete (21,7%). Ako se dobiveni podaci sagledaju u odnosu na spol počinitelja kaznenih djela nasilja kod počinitelja muškog spola vidljivi su vrlo slični podaci. Naime, najveći broj počinitelja muškog spola nije imao djece (37,8%) odnosno imao je dvoje (26,6%) i jedno dijete (21,5%). Dobiveni rezultati kod počiniteljica u odnosu na rezultate kod počinitelja se nešto razlikuju. Naime, kod počiniteljica vidljivo je kako je relativno najviše njih imalo dvoje djece (26,8%), a potom slijede počiniteljice koje nisu imale djece ili su imale jedno dijete s relativno jednakim udjelima od po 25%. Varijabla koja definira počiniteljevo roditeljstvu u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tablica 3. Roditeljstvo počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Broj djece počinitelja		Spol počinitelja		ukupno	X ²	Značajnost
		Muško	Žensko			
0	aps.	317	14	331	75,045	,000
	%	37,8%	25,0%	37,0%		
1	aps.	180	14	194		
	%	21,5%	25,0%	21,7%		
2	aps.	223	15	238		
	%	26,6%	26,8%	26,6%		
3	aps.	79	2	81		
	%	9,4%	3,6%	9,1%		
4	aps.	27	1	28		
	%	3,2%	1,8%	3,1%		
5	aps.	4	7	11		
	%	,5%	12,5%	1,2%		
6	aps.	8	3	11		
	%	1,0%	5,4%	1,2%		
7	aps.	1	0	1		
	%	,1%	0,0%	,1%		
Ukupno	aps.	839	56	895		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

U Tablici 4. prikazan je invaliditet počinitelja u odnosu na spol počinitelja kaznenih djela nasilja. U odnosu na ukupan broj počinitelja (N=872) relativno najveći broj počinitelja nije imao mentalne poteškoće niti bilo koji oblik fizičkog invaliditeta (92,3%). Ako se pogledaju dobiveni podaci po spolu vidljivo je kako je relativno najmanji broj počinitelja muškog spola imao mentalne poteškoće i fizički invaliditet (0,2%). Kod počiniteljica za razliku od počinitelja muškog spola vidljivo je kako niti jedna od njih nije imala mentalne poteškoće i fizički invaliditet odnosno samo fizički invaliditet dok je njih 5,3% imalo neki od oblika mentalnih poteškoća.

Tablica 4. Invaliditet počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Invaliditet počinitelja		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Nema ga	aps.	751	54	805	,889	,828
	%	92,1%	94,7%	92,3%		
Mentalne poteškoće	aps.	54	3	57		
	%	6,6%	5,3%	6,5%		
Fizički invaliditet	aps.	8	0	8		
	%	1,0%	0,0%	,9%		
Mentalne poteškoće i fizički invaliditet	aps.	2	0	2		
	%	,2%	0,0%	,2%		
Ukupno	aps.	815	57	872		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

U istraživanju analizirani su i rezultati vezani za pripadnost počinitelja nekoj rizičnoj skupini. Pod rizičnim skupinama podrazumijevali su se migranti, manjine i branitelji. Počiniteljeva pripadnost rizičnoj skupini u odnosu s počiniteljevim spolom pokazala je kako u ukupnom broju počinitelja (N=895) i po pojedinom spolu relativno najveći broj počinitelja ne pripada niti jednoj rizičnoj skupini (ukupno – 94,6%; muški spol – 94,6%; ženski spol – 94,7%). Kod počinitelja kod kojih je utvrđena pripadnost rizičnoj skupini relativno najčešće se radilo o pripadnosti nekoj manjinskoj skupini kako u ukupnom broju počinitelja (4,7%), tako i kod pojedinog spola (muški spol – 4,7%; ženski spol – 5,3%).

Tablica 5. Počiniteljeva pripadnost rizičnoj skupini u odnosu na spol počinitelja

Rizična skupina kojoj počinitelj pripada		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Niti jednoj	aps.	793	54	847	,450	,930
	%	94,6%	94,7%	94,6%		
Migrant	aps.	2	0	2		
	%	,2%	0,0%	,2%		
Manjina	aps.	39	3	42		
	%	4,7%	5,3%	4,7%		
Branitelj	aps.	4	0	4		
	%	,5%	0,0%	,4%		
Ukupno	aps.	838	57	895		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

Podaci vezani za počiniteljeva mjesečna primanja u odnosu na spol počinitelja kod ukupnog broja počinitelja (N=862) pokazali su kako je relativno najveći broj počinitelja s ispodprosječnim primanjima (55,6%). Nakon počinitelja s ispodprosječnim primanjima slijede počinitelji koji nisu imali nikakva primanja (27,6%). Očekivano, u ukupnom broju počinitelja najmanji je relativni udio počinitelja s iznadprosječnim primanjima (4,5%). Slični rezultati dobiveni su i po spolu počinitelja. I kod jednog i kod drugog spola najveći je relativni udio počinitelja s ispodprosječnim primanjima (muški spol – 55,1%; ženski spol – 63,3%), a potom slijede i počinitelji i počiniteljice bez primanja (muški spol – 27,9%; ženski spol – 22,4%). Za razliku od počinitelja muškog spola niti jedna počiniteljica iz analiziranog uzorka nije imala primanja iznad prosjeka.

Tablica 6. Mjesečna primanja počinitelja u vrijeme počinjenja djela u odnosu na spol počinitelja

Mjesečna primanja počinitelja za vrijeme počinjenja djela		Spol počinitelja		Ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Nema	aps.	227	11	238	3,573	,311
	%	27,9%	22,4%	27,6%		
Ispod prosjeka	aps.	448	31	479		
	%	55,1%	63,3%	55,6%		
Prosjek	aps.	99	7	106		
	%	12,2%	14,3%	12,3%		
Iznad prosjeka	aps.	39	0	39		
	%	4,8%	0,0%	4,5%		
Ukupno	aps.	813	49	862		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

Počiniteljev stupanj obrazovanja u odnosu na spol počinitelja u ukupnom broju (N=892) pokazao je kako je u ukupnom broju počinitelja relativno najviše onih koji su završili neku strukovnu školu u trajanju do 3 godine (64,3%). Potom u ukupnom broju počinitelja slijede oni koji su završili osnovnu školu (23,8%). Zanimljiv je podatak kako je u ukupnom broju počinitelja relativno više počinitelja koju su stekli titulu magistra (4,3%) odnosno onih koji su završili četverogodišnju školu ili gimnaziju (3,4%) nego počinitelja koji nisu završili ni osnovnu školu (3,1%). I kod dobivenih rezultata unutar pojedinog spola pokazatelji su vrlo slični. Tako je relativno

najviše počinitelja oba spola završilo srednju strukovnu školu do tri godine (muški spol – 65%; ženski spol – 54,4%). Nakon njih slijede počinitelji, oba spola, koji su završili osnovnu školu (muški spol – 23,8%; ženski spol – 22,8%). I kod pojedinog spola vidljivo je da je relativno više počinitelja koji su stekli titulu magistra (muški spol – 3,8%; ženski spol – 10,5%) nego počinitelja bez škole (muški spol – 2,8%; ženski spol – 8,8%) odnosno počinitelja sa završenom četverogodišnjim školom ili gimnazijom (muški spol – 3,4%; ženski spol – 3,5%). Zanimljiv je podatak kako niti jedna počiniteljica nasilnih kaznenih djela nije bila prvostupnica odnosno nije završila stručni studij za razliku od počinitelja muškog spola kojih je s tim stupnjem obrazovanja bilo 1,2%. Varijabla koja definira stupanj obrazovanja počinitelja u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tablica 7. Stupanj obrazovanja počinitelja u odnosu na spol počinitelja

Stupanj obrazovanja počinitelja		Spol počinitelja		ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Nezavršena osnovna škola	aps.	23	5	28	13,417	,020
	%	2,8%	8,8%	3,1%		
Završena osnovna škola	aps.	199	13	212		
	%	23,8%	22,8%	23,8%		
Završena strukovna srednja škola (do 3 godine)	aps.	543	31	574		
	%	65,0%	54,4%	64,3%		
Završena gimnazija (4 godine ili više)	aps.	28	2	30		
	%	3,4%	3,5%	3,4%		
Prvostupnik ili stručni studij	aps.	10	0	10		
	%	1,2%	0,0%	1,1%		
Magistar	aps.	32	6	38		
	%	3,8%	10,5%	4,3%		
Ukupno	aps.	835	57	892		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

Mjesečna primanja i stupanj obrazovanja vrlo često su povezani sa zaposlenjem. U provedenom istraživanju počiniteljevo zaposlenje za vrijeme počinjenja djela u odnosu sa spolom počinitelja pokazalo je kako u ukupnom uzorku počinitelja (N=892) relativno najveći broj njih je zaposleno (45,7%). Potom slijede počinitelji koji su nezaposleni (36,7%) odnosno oni koji su u vrijeme počinjenja djela bili u

mirovini (16,6%). Kod muškog spola pronalaze se slični rezultati kao i u ukupnom uzorku. Naime, najveći broj počinitelja muškog spola bilo je zaposleno (46,2%), a potom slijede nezaposleni počinitelji muškog spola s relativnim od 35,9% te umirovljenici s relativnim udjelom od 16,8%. Kod počiniteljica vidljivi su nešto drugačiji rezultati. Relativno najveći udio počiniteljica nije bilo zaposleno (48,1%), a nakon njih slijede zaposlene počiniteljice (38,9%) te one koje su u vrijeme počinjenja djela bile u mirovini (13,0%). Za razliku od počinitelja muškog spola niti jedna počiniteljica u vrijeme počinjenja djela nije bila učenica odnosno studentica.

Tablica 8. Zaposlenje počinitelja u vrijeme počinjenja djela u odnosu na spol počinitelja

Zaposlenje počinitelja za vrijeme počinjenja djela		Spol počinitelja		ukupno	X ²	značajnost
		Muško	Žensko			
Nezaposlen	aps.	301	26	327	3,696	,296
	%	35,9%	48,1%	36,7%		
Zaposlen	aps.	387	21	408		
	%	46,2%	38,9%	45,7%		
Učenik/student	aps.	9	0	9		
	%	1,1%	0,0%	1,0%		
Umirovljenik	aps.	141	7	148		
	%	16,8%	13,0%	16,6%		
Ukupno	aps.	838	54	892		
	%	100,0%	100,0%	100,0%		

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Cilj provedenog istraživanja bio je stjecanje uvida u pojedina obilježja počinitelja nasilnih delikata odnosno stjecanje uvida u odnos počinitelja i žrtve, počiniteljev bračni status u vrijeme počinjenja djela, počiniteljevo roditeljstvo, invaliditet počinitelja, rizičnost zbog pripadnosti pojedinoj skupini, počiniteljeva mjesečna primanja, počiniteljev stupanj obrazovanja i počiniteljevo zaposlenje u vrijeme počinjenja djela. Specifični cilj istraživanja je utvrđivanje postojanja razlika u navedenim obilježjima s obzirom na spol počinitelja.

Od ograničenja ovog istraživanja potrebno je spomenuti kako kod svih varijabli nisu bili dostupni potpuni podaci vezani za pojedine počinitelje. Iz tog razloga broj

počinitelja u analiziranim podacima oscilira odnosno nije identičan. Također je potrebno spomenuti da je ukupno analizirano 1117 kaznenih predmeta u kojima je pravomoćnost nastupila u periodu od 2017. do 2021. godine te da istraživanjem nisu obuhvaćeni svi predmeti jer nisu bili dostupni na sudovima na kojima se provodilo istraživanje (npr. iz razloga pokretanja izvanrednih pravnih lijekova).

Iz provedenog istraživanja zaključno se može reći da svega relativno nešto malo više od 6% žena čini nasilna kaznena djela te da je očito taj vidi kriminaliteta „rezerviran“ za muški spol. Varijabla koja definira odnos žrtve i počinitelja u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost.

Tako je istraživanje pokazalo da je najveći broj počinitelja muškog spola koji su počinili nasilni delikt sa žrtvom bio u nekom obliku romantične veze (35,7%). Za razliku od počinitelja muškog spola najveći broj počiniteljica kaznena djela nasilja činilo je na štetu djece (36,8%) i poznanika (21,1%). Nadalje i varijabla koja definira bračni status počinitelja u vrijeme počinjena djela u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost. I jedan i drugi spol relativno je najviše u vrijeme počinjenja djela bio u bračnoj zajednici (muški spol – 33,8%; ženski spol – 30,9%). Razlika između počinitelja muškog spola i počiniteljica vidljiva je u daljnjem bračnom statusu. Naime, nakon počinitelja koji su u vrijeme djela bili u bračnoj zajednici slijede počinitelji muškog spola koji su bili samci dok kod počiniteljica slijede one koje su bile u izvanbračnoj zajednici odnosno rastavljene. Varijabla koja definira počiniteljevo roditeljstvo u odnosu na spol počinitelja također pokazuje statističku značajnost. Istraživanje roditeljstva je pokazalo kako relativno najviše počinitelja muškog spola nije imalo djece dok je relativno najviše počiniteljica imalo dvoje djece. Nadalje, relativno najveći broj počinitelja oba spola nisu bili invalidi niti su imali bilo kakve mentalne poteškoće te nisu bili dio neke od rizičnih skupina (migranti, branitelji, pripadnici manjine). Podaci vezani za mjesečna primanja počinitelja u vrijeme počinjenja djela pokazali su da oba spola imaju ispodprosječna mjesečna primanja. Uz mjesečna primanja svakako se nadovezuje stupanj počiniteljevog obrazovanja i njegovo zaposlenje. Istraživanje je pokazalo da varijabla koja definira stupanj obrazovanja počinitelja u odnosu na spol počinitelja pokazuje statističku značajnost. Relativno najveći broj počinitelja oba spola završio je neku strukovnu školu u trajanju do tri godine (64,3%), a zanimljivo je da je kod počinitelja oba spola relativno više onih koji su stekli titulu magistra (muški spol – 3,8%; ženski spol – 10,5%) nego počinitelja bez škole (muški spol – 2,8%; ženski spol – 8,8%) odnosno počinitelja sa završenom četverogodišnjim školom ili gimnazijom (muški spol – 3,4%; ženski spol – 3,5%). Zanimljiv je podatak i kako niti jedna počiniteljica

nasilnih kaznenih djela nije bila prvostupnica odnosno nije završila stručni studiji. Kod podataka koji se vežu uz počiniteljevo zaposlenje u vrijeme djela zanimljivo je kako je relativno najveći broj počinitelja muškog spola, ipak, bio zaposlen za razliku od počiniteljica koje su relativno najviše u vrijeme počinjenja djela bile nezaposlene.

S praktičnog aspekta ovaj rad daje povratnu informaciju stručnjacima raznih struka koji se bave problematikom nasilja, a s obzirom na činjenicu da su analizirani podaci pokazali kako je kod počinitelja oba spola relativno najviše počinitelja koji su završili neku strukovnu srednju školu u trajanju do tri godine (muški spol – 65%; ženski spol – 54,4%) pa su u smislu prevencije ovi podaci izuzetno važni za stručnjake u obrazovnom sustavu te ukazuju na potrebu dodatnog osmišljavanja i educiranja učenika o štetnosti i posljedicama nasilja.

LITERATURA

1. Archer, John (2000), "Sex Differences in Aggression Between Heterosexual Partners: A Meta Analytic Review", *Psychological Bulletin*, 126(5), 651-680.
2. Bačić, Franjo (1979), "Opći pregled na krivično pravnu problematiku delikata nasilja", u: *Krivično pravni i kriminološki aspekti delikata nasilja: nasilničko ponašanje*, Zbornik radova za savjetovanje održano u Medulinu 16., 17. i 18. svibnja 1979, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju, Zagreb
3. Belfarge, Henrik, Mikael Rying (2004), "Characteristic of spousal homicide: a study of all cases of spousal homicide in Sweden 1990-1999", *Criminal Behaviour and Mental Health*, 14(2), 121-133.
4. Cajner, Irena (1995), *Poremećaji u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih krivičnih djela*, Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu - Fakultet za defektologiju, Zagreb
5. Diem, Chelsea, Jesenia M. Pizarro (2010), "Social Structure and Family Homicides", *Journal for Family Violence*, 25(5), 521-532.
6. Dundović, Darko (2005), *Ubojstva intimnih partnera*, Kaznenopravna-kriminalistička biblioteka Vladimir Bayer, Zagreb
7. Fox, James Alan, Marianne W. Zawitz, (2006), *Homicide trends in United States*, Government Printing Office, Washington
8. Getoš Kalac, Anna-Maria, Reana Bezić (2019), *Criminological Violence Research. Ideas – Challenges – Concepts – Solutions*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

9. Gillespie, Michael, Valerie Hearn, Robert A. Silverman (1998). "Suicide following homicide in Canada", *Homicide*, 2(1), 46-63.
10. Kovačić Petrović, Zrnka, Tina Peraica, Željka Barić, Dragica Kozarić-Kovačić (2023), "Starije žrtve obiteljskog nasilja u Hrvatskoj: presječno istraživanje jednog savjetovišta", *Socijalna psihijatrija*, 51(1), 51-70.
11. Kovčo, Irma (1996), "Neke karakteristike ubojstava intimnih partnera u Hrvatskoj", *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 3(1), 111-126.
12. Mužinić, Lana, Damir Rošić, Saša Morić, Marina Šuperba (2010), "Penološko-psihijatrijske karakteristike seksualnih delinkvenata", u: Mužinić, Lana, Ljiljana Vukota (ur.), *Tretman seksualnih delinkvenata i zaštita zajednice*, Medicinska naklada i Psihijatrijska bolnica Vrapče, Zagreb, 227-247.
13. Paulozzi, Leonard J., Linda E. Saltzman, Martie P Thompson, Patricia Holmgreen (2001), "Surveillance for homicide among intimate partners: United States, 1981-1998", *Mortality & Morbidity Weekly Reports*, 50(3), 1-15.
14. Pavliček, Josip, Lana Milivojević Antoliš, Anita Matijević (2012), "Neke rodne karakteristike počinitelja ubojstava", *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 19(2), 917-934.
15. Rajhvajn Bulat, Linda, Marina Ajduković (2012), "Obiteljske i psihosocijalne odrednice vršnjačkoga nasilja među mladima", *Psihologijske teme*, 21(1), 167-194.
16. Roberts, Darryl W. (2009), "Intimate Partner Homicide, Relationship to Alcohol and Firearms", *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 25(1), 67-88.
17. Rusac, Silvia (2009), "Počinitelji nasilja nad starijim osobama u obitelji", *Socijalna psihijatrija*, 37, 129-136.
18. Singer, Mladen (2005), *Kriminologija delikata nasilja*, Nakladni zavod Globus, Zagreb
19. Skorupan, Vesna (2001), "Razlike u modalitetima izvršenja kaznenih djela s elementima nasilja između agresivnih i neagresivnih maloljetnih počinitelja", *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 37(2), 111-126.

INDIVIDUAL FEATURES OF VIOLENT CRIME OFFENDERS REGARDING OFFENDER'S SEX

Summary:

Given the fact that in today's world are more and more different types of violence, this paper deals with individual features of violent crime offenders. The results presented in this paper are part of the scientific research project entitled Croatian Violence Monitor – A Study of the Phenomenology, Etiology, and Prosecution of Delinquent Violence with a Focus on Protecting Particularly Vulnerable Groups of Victims. Secondary data sources were used for the research sample, namely collected court cases of violent crimes committed on the territory of the Republic of Croatia. The objective of the paper was to obtain better insight into certain individual features of violent crime offenders regarding the relationship between the offender and the victim, the offender's marital status at the time of the crime, the offender's parenthood, the offender's disability, the risk of belonging to a particular group, the offender's monthly income, the offender's level of education and the offender's employment at the time of the crime. The specific objective of the paper was to establish the differences in analyzed features considering the offender's sex. From the point of view of practice, this paper provides certain feedback to experts from various professions who deal with the issue of violence. The analyzed data showed that most offenders of both sexes completed secondary school lasting up to three years (male sex - 65%; female sex - 54.4%), so these data are extremely important for experts in the educational system in terms of prevention of future acts of violence through additional education of students on the harmfulness and consequences of violence.

Keywords: violence; characteristics of the offender; offender's sex

Adresa autorice
Author's address

Mirjana Kondor-Langer
Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti
mkondor13@gmail.com